

I

Oprijzende grond

(schrijf
ja maar waarover
schrijf waar het oog op valt.)

Je loopt. Je loopt zoals een mens loopt en zo kijk je. Niet omhoog, niet recht voor je uit, niet omlaag. Schuin omlaag, zo is je blik gericht.

Ineens zie je iets. Het rijst op uit de berm. Het is bruin, dofbruin. Het komt in stevige, niet gelijkmatige ribbels uit de grond. Het is rond; de achterste helft valt te vermoeden.

Je registreert hoe de aardkorst overgaat in omgrensd bruin.

1

(het is de tijd dat)

de beukenboom haar nootjes laat springen. Je zit er precies onder, je denkt dat het begint te regenen met dikke druppels, wat vreemd, denk je, de lucht was toch niet donker, dan zie je een nootje naar beneden vallen; je komt overeind en loopt naar de plek, glanzend ligt daar het nootje tussen de dorre bovenlaag, je hoort alweer een volgende vallen, waar? Je rent onder de boom, weer één, weer één.

Je gaat zitten en kijkt voor je uit: áls er een nootje valt, dan weet je tenminste waar.

Je staat weer op, gaat een gebiedje afzoeken naar vers gevallen nootjes, je kijkt omhoog, volgende boom al. Verdomd, niets. Geen geplof. Ook een beuk toch? Ja, ook een beuk.

Je loopt terug. Plof. Plof. Lekker zacht bedje waar de nootjes in vallen, goed bekeken beuk: eerst een dicht verend bladerdek maken en dan de vruchten laten vallen, in het donker van het verteerde onderste deel zal het nootje ontkiemen. Maar dan? Je duldt immers geen ander groen onder je, je schikt de bladeren zodanig aan de takken dat er geen sprankje licht meer door kan; niets gedijt meer onder jou, hoe moet dat dan met je eigen spruiten? Je gaat je eigen spruiten toch niet verstikken?

Wacht dan ook tot het waait. Wacht dan ook tot de nootjes verderop terecht komen.

Er zijn schapen besprongen en er zijn schapen nog niet besprongen. Felrode plekken op hun rug of nog geen felrode plekken. Schaamteloos geven ze zich bloot.

Het is de tijd dat de zon nog net krachtig genoeg is. Nachtelijke dauw lost op in slierten. Je ziet ze boven het weiland hangen.

Het is de tijd dat appels en peren worden geraapt en opgeslagen in kisten. Laat die kisten nog maar gerust buiten staan. Wel onder een afdak, tegen de regen.

Het is de tijd dat je meer jaren buiten het ouderlijk huis woont dan daar binnen. 'Voor jou ben ik blij,' zei moeder toen je op kamers ging.

2

(vaders tien geboden)

Vertoon je nooit met de haren los, onzedelijk vindt vader. Bindt ze vast in twee staarten.

Loop nooit in korte broek; één keer per jaar mag het, met schoolreisje.

Fiets niet langs hem met een kromme rug. 'Recht Op,' roept hij.

Ga nooit bij hem staan als hij met iemand praat.

Vraag nooit om de boter als de radiodominee bidt.

Loop nooit door een weiland met lang gras.

Speel gerust op de deel, maar maak geen herrie als hij de koeien melkt.

Ga niet gelijk na het middageten naar de wc; hij mag als eerste.

Laat geen boek op de kast liggen, hij bladert het door en komt hij een vloekwoord tegen; hij gooit het boek in de kachel.

En soms in de zomer, als zijn gezicht zo bezweet is dat de bril beslaat en je de bijbellezing over moet nemen: lees wel Hollands, maar niet té. 'Lees niet zo overdreven,' zegt hij dan.

(maar gelukkig, een boerderij heeft veel deuren, roetsj, daar ga je)

De boerderij heeft allerlei deuren: een voordeur die nooit gebruikt wordt, een zijdeur die toegang verschaft tot de waskamer, de lage deurtjes die vanuit de stal op de mestvaalt uit komen, dan de staldeur waardoor de koeien naar buiten en naar binnen gaan, de deeldeuren, breed, zodat er een wagen vol hooi door kan en dan nog de smalle achterdeur bij de eierkisten en de kinderfietsen.

Eenmaal die achterdeur uit heerst niet meer de vader, is een wijde lucht, is een donkere akker, zijn de groene tapijten van gras, zijn de appelbomen, is de zandweg met de populieren, Je ademt de lucht in en ademt in en er is genoeg, zover je kunt kijken is de lucht, een regenlucht, een blauwe lucht, een witte wolken lucht, een lome-warmte lucht om met blote armen en benen in te lopen, een gure herfstlucht om het windjack bij aan te hebben, een uitzinnige wind lucht om de hark van huis mee te nemen en populierenbladeren te gaan verzamelen, over de sloot leg je eerst wat takken en daarop komen de bladeren maar soms zit er al water in de sloot en bedenk je een andere plek voor de hut.

(de herfst is dan wel een maand oud; ineens lijkt het wel weer zomer)

Het waait. De zon schijnt. Je bent buiten gaan zitten. Lang is de schaduw van de vulpen op het papier. Asters, laatste zeepkruid, een enkele wesp, gesluierd licht, de bruidsluier uiteinden bewegen vanaf de schutting, de toppen van de hoge dunne berken buigen door en hun droge bladeren ritselen. In de tuin zijn nu echte bomen en lange bomen van schaduw. Het water in de aardewerken schaal glinstert. Rimpelloos water glinstert niet. Alleen waar luchtbelletjes drijven of deeltjes stofje worden stralen verstrooid. De trui kan uit, de sokken kunnen uit, Je richt het gezicht naar de zon. Achter de gesloten ogen verschijnt rood licht, oranje-rood, rozerood.

Haal die opgeborgene ligstoel maar weer voor de dag. Je haalt de ligstoel uit de schuur, veegt met een stoffer de spinnenwebben er af, kunt nu languit in de zon liggen. Weg met de pen, weg met dat papier, alleen maar liggen, regenboogjes in oogharen als je gluurt. Je sluit de ogen en opent ze dan op een kier, kijkt de zon recht in zijn gezicht en doet de ogen snel weer dicht: blauwe bol, helderblauwe bolletjes, donkerblauwe bolletjes, oranje stippen, witgrijze kronkels. De wind klinkt dichtbij, de wind is lager dan de zon, laag over de aarde de wind, ver weg de zon en toch hoe warm de zon, warmte bereikt gezicht, wangen slaan zonlicht op. De zon schijnt dwars door het zwart van het T-shirt en door het zwart van de elastische broek, schijnt op de blote enkels; even een windvlaagje die je doet huiveren; geeft niet. Onmiddellijk begint het opwarmen weer. Als je overeind komt en de ogen open doet, zie je contouren in het zwart, trillende contouren. Langzaam wordt de wereld weer licht en omljnd.

(bloemgelezen kind)

En jij - laagbijdegronds kind dat je bent - zoekt klavertjes vier en je plukt de eerste made-
liefjes en je zoekt de meikevers onder de elzenbladeren en je loopt door weilanden om die
rode bal te pakken die steeds maar zo ver weg blijft staan en je gaat elke dag bij het buur-
meisje spelen en je springt over de witgeschilderde paaltjes van de zandweg die het fietsge-
deelte scheiden van het karrengedeelte en je haakt een boerenwormkruidbloem in een ijzer-
draadje en klemt dit om het oor en je zit langs de sloot en kijkt naar de torren - rode smalle
schildjes en zwarte glimmende - en je kijkt tot op de donkergroene bodem en je gaat boven
het water hangen en neemt een slok en je zoekt galbulten - er wordt gezegd dat ze hier inkt
van maken - en je eet een aardappel uit de bakoven - aardappels gaar gestookt voor de var-
kens - en je ziet hoe de kip daar hangt uit te lekken en je ziet hoe een mist omhoogtrekt in
het weiland op de avond van een warme voorjaarsdag en je zit in het slaapkamerraam en
denkt dat je kunt vliegen als je nu zou springen en altijd wordt je net op tijd wakker uit de
droom dat het huis in brand staat en als je 's avonds in bed verhaaltjes maakt met je zus heet
de zus altijd Hettie en jijzelf altijd Marijke en als eerste probeer je uit bed te zijn om te zoe-
ken naar gevallen kersen en wanneer je uit school komt en het dorp uit fietst, bedenk je hoe
ver het nog is naar de boerderij en hoe koud de handen nu al zijn en thuis eet je een peer uit
het kistje tegen de schuur en

(o ja, ik ga al)

Je vriend zegt iets over het T-shirt dat je vandaag aan had en je denkt: ik ga weg, ik ga al, ik flikker wel op, ik flikker hier wel op, ik flikker toch op, flikker op, hier is toch geen ruimte voor mij, ik ga al, morgenvroeg ben ik weg, morgen heb ik mijn tas gepakt en ben ik hier weg, hier is geen ruimte voor mij, is hier geen ruimte voor mij? dan ben ik weg, ik ben hier teveel, ik ben hier ook al teveel, ik sodemieter wel op, wacht maar ik sodemieter wel op, hij zal raar staan te kijken als ik weg ben, hij zal raar opkijken als hij mij morgenvroeg niet meer vindt.

En je denkt: natuurlijk ga ik niet weg. En je zegt tegen hem: 'Ik sodemieter wel op, ik flikker wel op,' en je ligt zo ver mogelijk bij hem vandaan, het dekbed stevig om je heen. 'Bij jou ook al, bij jou moet ik ook al opflikkeren, ik flikker wel op,' sis je hem toe. 'Ik flikker wel op, flikker wel op, flikker op, ik flikker wel op, flikker op, flikker wel op. Fffflikker wel op.

Als je je tenslotte naar hem draait, streelt hij de haren, zegt niets. Hij slaat zijn arm om je heen, streelt de haren, is niet kwaad, zegt niets. Je draait op je andere zij, nestelt je hoofd onder zijn kin, je rug tegen zijn buik. Je ligt daar heel lang stil.

7

(je komt vader tegen)

Als je klein bent, is de boerderij groot en het erf nog groter en als je hem toch tegenkomt groet je beleefd en vader groet terug en zijn lichaam staat daar en zegt: kom niet dichterbij, kom niet bij mij in de buurt, hier sta ik, je ziet toch dat ik hier sta, kom niet dichterbij, dit hier is mijn plek en hier moet je omheen, loop me niet tegen het lijf, loop om me heen want ik sta hier, ik, je vader; ik ben de baas van dit alles en God is weer de baas over mij en Hij was vertoornd toen we een appel hadden geplukt en Hij strekte Zijn arm en zeide: 'Ga weg, ga hier weg uit Mijn paradijs. Vertoornd en met gestrekte arm stuurde Hij ons het paradijs uit, 'Verdwij uit Mijn ogen,' en zo verdreef Hij de mens, dit alles zegt zijn lichaam.

'Dag,' zegt je beleefd,

'Dag,' zegt vader en jullie lopen door.

8

(was het maar de arm van vader)

Je arriveert tegelijk met de baas. Hij houdt de deur voor je open. Je bukt om onder zijn arm door te gaan en ineens ben je het kind en beschut die arm jou. Eeuwig wil je blijven staan.

9

(hermodelleert)

dat hij gezien heeft je strakke mond.

bij de kaakscharnieren begint hij

gaat langzaam over gewrichten

over de wangen gaan zijn vingers

en naar de lippen, hij masseert

de dunne streep van de lippen

hij masseert wat verstrakt is

laat los word vol

word vol als je wilt

open je mond als je wilt

als je wilt

10

(stormen en sterren en je kijkt)

Het is wel zo dat het waait, je zou dit bijna een storm kunnen noemen. Hij rukt aan het open raam, doet het gordijn over het dekbed slepen. Constante ondertoon van storm en daarbij het aanzwellen en afnemen, met grotere kracht aanzwellen. Onaangedaan staan de sterren van Orion, onaangedaan staat Aldebaran daar scheef boven, geen lichtflikkering, niet de minste beweging van de sterren door de wind. Niets heeft de ene ster met de andere te maken, geen beeld vormen ze samen, dan alleen voor jou die hier ligt en alleen voor de zestig of zeventig jaar die je op aarde door brengt. De sterren worden er niet koud of warm van en de lucht is zo hoog, zo ruim om je heen, zo onmetelijk ver weg.

Hier lig je. Het is vooral een hoofd dat hier ligt; als pek is het verstand omlaag gesijpeld, je lichaam langs; als vloeibaar cement.

(buiten, buiten, altijd weer naar buiten)

Buiten wacht. Buiten is er altijd net als vroeger en wacht. Kom. Kom nu maar het huis uit, hier is veel meer plek, hier is alle plek van de wereld, we zullen om je hoofd waaien, we zullen dwars door je hoofd waaien, we zullen je gezicht verwarmen en je ogen verblijden, we zullen je huid aanraken, dwars door je kleding zullen we waaien en we zullen je huid polijsten, kom, het is hier ruim en wijd en onverstoort, kom buiten, hier is een hele vlakke van dorre uitgebloeide hei, weerbarstig en stug om je voeten in te zetten en de laan met beuken, weet je nog hoe je in het voorjaar de knopjes bekeek: wordt dit nu een blaadje of wordt dit een takje?; weet je nog hoe je door de laan kwam fietsen na de eerste vriesnacht toen we alles hadden laten vallen, kom hier, we zullen je omritselen, we zullen voor je bewegen in de zon, je zult ons zien in het licht van de zon die alweer zo laag staat en eet, eet onze nootjes en het bos zal je beschutten en de wind zal je raken, van over de vlakte zal de wind je raken, het opgewaaide fijne zand is zacht aan je voeten, het zand ligt hier 10.000 jaren en het wil zo zacht zijn aan je voeten.

(binnenshuis in de winter en vader uit de kerk en oma naar de kerk en morgenstond in de zomer)

Er is altijd thee als jullie thuiskomen uit school en in de oranje juspan achter op de kachel wordt het eten opgewarmd en 's avonds zitten jullie op een stoel, de voeten op de spijlen, wie de meeste woorden heeft met een a, het moet wél hier in de keuken zijn en je speelt met de bal in de gang waar vader heeft laten zien hoe snel de meter rondgaat als overal het licht maar aan blijft en je stofzuigt opa's kamer en zijn slaapkamer, soms doe je zijn plastic bloemen in een sopje en jullie spelen op de deel terwijl vader en opa aan het melken zijn en midden op de deel ligt hooi en kuilvoer en het licht is zwak geel en het paard staat op stal en de poezen krijgen melk in een halve klomp boven aan de ladder en je haalt gedroogde appels van zolder uit de verroeste melkbus en je rent vader tegemoet als hij uit de kerk komt en hij tilt je op de stang van zijn fiets en je borstelt oma's kraag voordat zij naar de kerk gaat, 'Oma mag ik die speld als je doodgaat,' vraag je elke keer, 'Ja' ; rode steentjes in een ronde speld en je neemt maakt chocolademelk van cacao en je neemt dit mee naar school waar het in de pauze naar plastic smaakt en je leest mee als vader voorleest, 's morgens, uit de kinderbijbel, je zit naast hem en je kunt de plaatjes bekijken en het best gestemd is vader op zondag; terwijl moeder het eten kookt, kuiert hij nog eens langs de akkers over het pad en de sigaar van de molenaar bewaart hij voor de zondagavond en zit die in zijn rotanstoel op te roken terwijl hij leest en in de auto als jullie naar oom en tante in Drenthe gaan, kijkt vader om zich heen, links en rechts zó langdurig dat je denkt: let hij nog goed op de weg en als één van jullie op vakantie is geweest vraagt hij: 'Hoe zag het er daar uit?' En op een keer - jullie zitten 's morgens te eten, het is hoogzomer - vertelt hij aan moeder hoe hij geploegd heeft nog voor het melken. Het moet wel op het roggeland geweest zijn: rogge eraf en dan kunnen op dat stuk nog knollen ingezaaid worden, twee gewassen op hetzelfde stuk, knollen die tot diep in het najaar door groeien en juist vóór de vorst geplukt worden. Zo'n akker moet snel zaaiklaar gemaakt worden en vader heeft nog vóór het melken een stuk geploegd en je hoort wat hij aan moeder vertelt, hoe het aan de horizon al heel licht was maar verder nog schemerig, hoe de boerderij een donkere vlek leek; boven de sloot hadden flarden mist gehangen en de wolken waren roze en lila en ook de lucht in het westen was zacht roze, in het westen, hoe dat toch kon, 'En toen ik aan de volgende vore begon zag ik ons huis ineens goed, het groen van de luiken en het rood van de stenen en ik zag jou de achterdeur uit komen, het klopt wat ze zeggen over de morgenstond.'

(eekhoorn springt zo onbevreesd)

Piepend komt je fiets tot stilstand en de eekhoorn klimt voor alle zekerheid de boom in en verdwijnt aan de achterkant, niet hoog, Je ziet een kopje verschijnen en daar komt hij, loopt naar een zijtakje en peuzelt iets op wat hij in zijn handjes heeft - vliegensvlug hol en bol zijn wangetjes - loopt naar beneden en bekijkt jou intussen zijdelings en steekt dan zijn snuit onder de bladeren, dieper roodbruin is hij dan het bladerdek, zijn staart dik en met een grijze streep; één beweging van jou en daar sprint hij weer omhoog langs de stam, deze keer tot bovenin en gaat dan over een zijtak naar de volgende boom; je loopt beneden met hem mee en hij springt op een dennentak, een regen van druppels in het natte bos - hoe dun is het bos boven de dicht bebladerde grond; de zon lijkt door te gaan breken halverwege deze natte ochtend en de hemel is wit, een blikken witte hemel, de stammen rijzen op uit de grond en tussen hen is het zo leeg en de eekhoorn neemt een zweefsprong naar de volgende boom, even ben je het dier kwijt, blaadjes dwarrelen naar beneden en dan zie je hem weer, hoe bestaat het, houvast aan zulke dunne uiteinden en zo vertrouwend op zijn sprong.

(begint te duizelen)

Het is in een wegrerestaurant dat je ogen de letters niet meer opnemen, wazige letters bewegen. Je laat de soep staan, wegwezen hier, als een broze oude vrouw loop je naar de auto en tijdens het rijden moet je steeds aan de mouw van de winterjas ruiken, anders valt je hoofd uit elkaar, nog even en dit hoofd begrijpt niet meer dat je gewoon rechtdoor moet, invoegen rechts, invoegen links en daarginds nog een keer naar links en dan zul je op de goede baan zitten, dan is het niet ver meer, als je de auto nog maar recht kunt houden, gelukkig, daar is de afslag. Bij je vriend zeg je dat je even naar bed gaat en je ligt op zijn matras, languit op een stevige matras, wijd open raam waarachter de schemer begint en je ziet de lucht en je ziet de top van de kerstboom van hoeveel jaren oud die afsteekt evenals de uiteinden van de berken en hier lig je warm onder het dekbed en je probeert diep te ademen maar de adem haalt de buik niet en de adem slaat de voorkant van de keel over, dun gaat het langs de achterwand en je vraagt je af of je je vriend niet moet roepen, help, hier krijg ik geen lucht, zo meteen krijg ik helemaal geen lucht meer maar je roept hem niet want je weet dat dit iets wil zeggen, ergens weet je dat het einde in zicht is van afhangende schouders, van in elkaar gedoken bovenlichaam.

15

(vijftig jaar plattelandsleven door de ogen van een ploeg)

Twintig jaar eerder zit vader avond aan avond te schrijven.

'Luister,' zegt hij, en hij leest hardop wat hij aan het schrijven is; de ik-figuur is een ploeg die vijftig jaar geleden gesmeed is. Moeder en kinderen luisteren.

'Luister,' zegt hij als het verhaal af is en jullie luisteren.

De boerenbond bestaat vijftig jaar en het is de avond van het feest en alle aanwezigen luisteren.

Deze man had geen boer moeten worden, maar schrijver, staat er de volgende dag in de krant.

(traag bewegend door het niets)

Je rijdt over de weg en je ziet iets raars in het weiland: slangen, traag door de lucht bewegend, krioelend, brrr. Je komt dichterbij en ziet het schaap. Breeduit ligt het op de rug, zoekt met de poten houvast maar die komen alleen maar lucht tegen. Je zet de auto langs de kant van de weg en loopt het weiland in. Je zet de handen in de dikke grauwe ruige vacht en duwt; het schaap rolt terug. Je duwt nog een keer; het dier rolt verder terug en als je dan op het juiste moment duwt, rolt het schaap ver genoeg, krabbelt overeind en springt blatend weg.

(avond)

Je handen gaan door de ruimte, de handen gaan richting zijn hoofd en blijven dan hangen; zijn tong gaat langs het geslacht en iets moet je toch aan hem doen; jouw handen komen weer in beweging, ze gaan een richting in maar ze minderen vaart en hangen stil.

(och roodborstje)

Roodborstje met zijn mini uilenkopje kijkt je aan vanaf een tak van de geel geworden berk in de tuin; je schrijft verder. Als je opkijkt is het vogeltje weg. Prompt leg je de schrijfspullen opzij en kijkt, daar is het weer, pikt van het vruchten droogsel van de berk, staat op het dunste takje. Het wil maar niet tot je doordringen wat ze hier nu allemaal ziet: een berk met gele bladeren, hoogste takken reiken in het niets en bewegen in de wind en zo'n klein vast compact gekleurd vogeltje dat aan en af komt scheren als een pijl en een boog en dat pikt en hipt en nu weer op een ander takje staat.

18

(nieuwe liefde erbij)

hij die binnenkomt

brengt zijn lichaam mee

volstrekt onbekende ander

vanwaar ken je hem van meet af vertrouwd

aftastende spreken dan stil want hij heeft

een heel lichaam met zich meegebracht

zijn lichaam en hij, jouw lichaam en jij

omgeven door thuis welkom licht en warm

en jij die geen weg kent altijd aarzelt en afwacht

ineens een zacht wijsje uit jou een kreet gegromd

zijn hoofd in jouw handen zijn haren naar achteren

ontbloot zijn ogen uitzinnig thuis

nu ben ik hier en jij bent daar

ga nooit meer weg maar als je niet weggaat

besta ik niet

aan de orde van de dag

voed ik mezelf

en verlang vooruit

(in je eentje op vakantie)

Met regelmatige tussenpozen stoot een vogel een kreet uit, het is nacht.

Uitgestrekte bossen zijn hier en als je je bukt om een donker dennenbos binnen te kruipen kijken de vogels verstoord op, ze laten waarschuwingsfluitjes horen en vliegen weg. Je gaat op het zachte naaldenbed zitten, ook jij wil wel eens onzichtbaar zijn; het beekje maakt kletterende geluiden en glinstert aan het eind van het donker.

De natte bladerlaag is weggeschoven door een boom die ze uit het bos hebben gesleept, lei-steenruggen liggen bloot in dat spoor en bieden houvast aan jouw voeten. Van kale bomen is het bos vol, boom bedenk je, kale boom, tooi afgelegd, winterrust. Vader al lang dood, moeder sinds kort dood; dode mensen hetzelfde als bomen in winterrust?

Boomwortels bieden houvast op het pad. Zij komen even boven de grond en je kunt jouw voet er stevig op zetten en verder zijn de boomwortels onder de grond. Omgewaaide boom maakt de wortels zichtbaar, grijze-worteldos-vol-zand onderaan horizontale stam, déze boom is pas dood, ontwortelde boom, die kale bomen zijn niet dood, ze staan nog gewoon rechtop. Ze lijken alleen maar dood. Pff, hou maar op. En trouwens, waarom een mens meten aan een boom?

Je loopt met kloppend hart door uitgestrekt bos. Het bos lijkt nog uitgestrekter met al deze hoge kale bomen. Je hebt een stafkaartkopie en tegen de bomen zijn getimmerde richting-bordjes en toch klopt het hart meer dan normaal.

Je bukt je voor een leerachtig eikenblad. Druppels tegen de achterkant, waterkommetje de voorkant; schulpende bladuiteinden rondom het water.

'Dat was een steenuil,' zegt de eigenaar van het vakantiehuis. 'Die zit daarginds.' Hij wijst naar de achterkant van het huis.

(nog een lied)

de twee weidehellingen buigen naar elkaar toe en
daar in de diepte stroomt het water en waar
een licht aflopende boshelling bezaaid met bladeren
haar andere helft ontmoet stroomt water en
water is noch de ene helling noch de andere
waar de ene helling plaats maakt is water
en waar de andere helling plaats maakt is water
het doordrenkt hun diepten en het verbindt hen en
het brokkelt af en legt weer neer
polijst
flauw aflopende hellingen bezaaid met bladeren
oranje bruin waaruit dunne stammen omhoogsteken
een lage tak is nog felgeel bebladerd
een witte blikken lucht vult de takken op en
waar hellingen samenkomen is traag stromend water
het water verbindt hen maar het is niet hun verbinding, het
is zichzelf, het komt van ergens en het gaat naar ergens, het
gaat naar ver van deze plaats en van de ene helling sijpelt water en
van de andere helling komt het in geultjes omlaag en
even raakt dit water elkaar en het mengt zich en
het voegt zich in de stroom en zo is het water van de één en
van de ander en van zichzelf

(vakantie duurt voort)

Spa Monopole ligt achter het station; boven een muurtje zie je twee slagbomen omhoog zwaaien en weer omlaag, ingang? Uitgang? Achter het raam van de eerste verdieping is een machine waarin groene flessen ronddraaien. Een man in een gele regenjas rijdt met een heftruck over de schuine helling het magazijn in; allemaal grote bruine pakken daar in dat magazijn. Omwikkelen ze de pallets vol flessen nog eens met bruin papier? Je tast met je ogen de kleine omgeving af.

Vanuit de trein geeft het land zich bloot. Grijsblauwe lesteengroeven, scheef en schever tot geheel verticaal de afzettingen, bergpaadjes voor de vrachtauto's, verlaten fabrieken, zwart beroete muren, gaten in het dak, scheve houten geraamten, laat maar staan, achter de huizen is rommel zorgeloos, rode grond wordt afgegraven, verticaal steppenlandschap - rotsachtig met gebleekt gras en een enkele berk en dit geheel loopt steil omhoog vanaf de rails -; steeds weer gaat de trein over een rivier en door een tunnel. Medereiziger staart naar jou, strak kijk je uit je eigen raam. Dan gaat de man slapen. Zijn hoofd ligt op zijn armen. Je haalt diep adem, kijkt nu ook door het raam boven zijn hoofd.

Wachten op een geliefde geeft tijdloze tijd en zo zit je stil op een stoel. Naast jou zit een kind, klein smal gezicht, donkere ogen, sluik zwart haar en witte sokjes met ruches, zwarte lakschoentjes, haar vader leest. Het kind laat zich van de stoel zakken en staat op de stationsvloer, ze heft haar armpjes, danst rond en klimt op de stoel, vertrouwt je een glimlach toe, laat zich op de vloer zakken, viens un peu roept de vader als ze te ver weg gaat en hij leest verder, glimlacht niet, kletst niet met haar en uit de mond van het kind hoor je: 'pappá, pappá,' bijna als een zingen, het zegt verder niets, vraagt niets, alleen pappá; als ze weggaan nemen twee oude gastarbeiders hun plaatsen in.

Stil zit je op de terugreis en kijkt door het raam. Flauwe heuvel in de schemer en tegen de horizon kale populieren, knotwilgen en struikgewas, daar neer gezet voor het gezicht vanuit de trein. Zo lijkt het, maar zo is het niet; het komt daar op en groeit daar uit. In dit geval en dan ook nog toevallig ziet een mens dit en dat moet ze zelf weten, ze moet zelf weten wat ze ziet en opschrijft en wat ze als mooi ervaart, dat moet ze allemaal zelf weten, daar mag ze ons gerust voor gebruiken aldus de bomen, we gaan er geen centimeter schever van staan, ze mag rustig vinden dat dit zo'n mooi geheel is, weten wij veel of er een geheel is,

hier kon de een groeien en daar de ander maar of er een geheel is, het interesseert ons ook niet, het is geen kwestie van interesseren maar we hebben andere dingen aan ons hoofd, hoe groei ik boven de ander uit, hoe krijg ik mijn zaadjes bevrucht, hoe raken ze ver verspreid, zo, dat is onze zorg dus ze ziet maar wat voor mooie horizon ze dit vindt, het zal ons een zorg zijn; wij geven niks om mooi; misschien na veel kijken leert ze de grond zien waarin we wortelen, gaat ze windrichtingen en goede en slechte zomers van ons aflezen, ziet ze hoe het gaat scheuren tussen de knoesten en gaat rotten en dat is dan dat.

(godverdomde precieze beschrijven)

Het is de tijd dat het voor het eerst flink gevroren heeft, Je doet een extra trui aan en stopt de verfrommelde stafkaartkopie in de jaszak, windstille ochtend en toch vallen de bladeren, oude verrotte stammetjes zijn ineens gekrompen door de vorst en lieten vocht los en de vorst veranderde dit in sneeuw witte vezels en als dotten groeien ze vanmorgen uit oude stammetjes en in jouw hand smelten ze tot niets.

Het water in het eikenblad is bevroren en als je het losmaakt, heeft het ijs de volmaakte afdruk van een eikenblad, een dikke nerf en dunne zijnerf die naar de rand lopen.

Het kerkhof van de vakantieplaats ligt te baden in de zon, trapsgewijs ligt het tegen de helling met hoge brede familiegraven en je zit op de trappen in de zon en je ziet hoe de treden doorlopen tot in de diepte en daar in de diepte is geen zon en daar in de diepte zijn verse graven, je ziet het aan de bloemen en je denkt, ik zal naar de diepte toe lopen en waar de scheiding is van zon en geen zon zal het zijn alsof ik in een andere wereld terechtkom en je begint te lopen, zes treden naar beneden en dan ben je bij een andere rij en weer zes treden naar beneden en je bent bij een nieuwe rij en je durft niet meer verder en slaat linksaf, je leest terloopse namen en bekijkt steelse foto's en loopt weer omhoog over het leistenen pad en daar is de uitgang al.

En ga door met het exacte beschrijven, ga door met het exacte millimeteroppervlak te beschrijven, ga door met beschrijven van iets dat ontroert, dat opvalt, ga door met lopen en kijken en kijken maar ineens op het bed in het wildvreemde huis denk je dat je niemand meer bent, dat die hier ligt een leeg omhulsel is, dat die zich met schuifelen voort zal moeten bewegen in plaats van met stevige passen, bres, kier, spleet, hou op met kijken, met exact te kijken, met exact te beschrijven. Achter het huis beginnen de bossen en de nacht is donker en stil en dat verscheurt de steenuil. De ramen zijn open en daar hoor je hem weer en hoe schrijf je als deze schreeuw, exact en huiveringwekkend en verlossend.

De man schreeuwt en wordt verlost, de vrouw houdt binnen, hoe verbonden ligt dit voor de man, het uitstoten van zijn zaad met het uitstoten van de klank en hoe verborgen is dit hen, vrouwen, dienstbaar gemaakt, verborgen, verstopt, bedolven en begraven maar aanwezig.

23

(kaler)

28 November, 07.00 uur, 61 blaadjes aan de rechterberk in haar tuin, 244 aan de linker, min 1, min 2, min 2, min 1, min 1...

Drie dagen later, 17 aan de rechterberk, 126 aan de linker.

Nog drie dagen later, rechterberk 2, linkerberk 58.

(boekenkast van onderaf gezien)

Bzzz bzzz gaat de wind in het bos, het is donker, de dennen staan gekromd afgetekend. 'Even stil staan,' zeg je tegen jouw vriend en het geluid van de wind gaat daar boven door de kruinen en zacht zeg je de woorden 'Het geluid van de wind,' de woorden reiken niet verder dan vlak vóór jullie, helder en veeltonig tegen de achtergrond van wind.

Ontvang, armen met uitgestrekte handen cirkelend over het vloerkleed als een onontkoombare dans, ontvang.

Krrr krrr krrr hoekig rood geel plastic muizenval spel van zijn kinderen.

Het branden van de gaskachel gaat met veel herrie gepaard.

Binnendringen onder scherpe hoek.

Eensklaps - je weet niet wanneer -warme voeten onder het vrijen.

Om te slapen heeft ieder zich naar een kant van het vloerkleed gekeerd.

Billen en dijbenen raken, raken nog steeds als je wakker wordt.

Kapotte lamp hangt aan staander boekenkast.

Spinnenwebben hebben verdorde blaadjes gevangen onder de derde plank.

Guldenroede staat buiten voor het raam met verdroogde stengels, kromgetrokken bloem, grijswit, pluizend.

(après-kerst)

Terwijl opa koe in de sloot slaapt en de roos op het dak van de kerk ligt, baant de regenworm zich een weg en wordt Orion zichtbaar in Vancouver, negen uur later dan bij ons en verder weg nog eens negen uur later maar op welke plek verschijnt Orion dan als eerste? De rafelige schapen heffen hun hoofden als ze de landrover horen met hun aller eigenaar daarin.

Zolang de samentrekkende naar binnen gekeerde krachten nog te groot zijn geeft een clitoris zich niet bloot.

Aldebaran klatsj patsj ratjs klats pats rats tsssjjjj.

De adventskrans ligt ontkranst in de vuilnisbak, die dagen zijn ook weer voorbij.

Opruiming, op is op, olifantenkorting.

Eerst de vinger door de boter en dan door de hagelslag.

En je buitelt niet eens door de kamer.

Jouw moeders handen hebben deze wanten nog gebreid.

Krrr krrr krrr, opperhuiden en botten doorkruisen.

Bulldozers en trapkarren maar hoe leg je aan een bulldozer uit wat een trapkar is.

Er zijn stammen die net zijn gaan liggen en er zijn stammen die al geheel bemost zijn geraakt.

Womb wu chi womb wu chi womb wu chi.

Bovenin de abrofles zat dan een knikker.

Lippen over je gezicht, als vingertoppen maar veel zachter.

En de aarde nu was woest en ledig, heb dank vader voor het vele voorlezen en de aarde nu was woest en ledig.

Er wordt een beweging wakker tsjing tsjing tsjing.

(avant-printemps)

Het lijken overgebleven bladeren maar het zijn vogels daar bovenin de boom, kraaien die uit kijken over de zaterdagmiddag.

Nu het water weer gezakt is, ligt naast de rivier nog een dun laagje ijs, overal gebarsten. Ook de kerktoren kijkt uit over de zaterdagmiddag en geeft de tijd aan, wie niet kan zien die kan het horen - elk uur - zowel het gestoppelde maïsveld als de hoogzwangere schapen als de gier die ondergeploegd wordt.

De oranje Opel eigenaar koopt zijn sex boekjes bij dit benzinstation naast de autoweg. De poep van de koeien is niet zo dun dat het gelijk door de richels heenvalt, maar ook niet zo dik dat het op de richels zal verharderen.

Jij bent de krokodil en je moet mij pakken, zegt het kind tegen haar zusje, maar op deze stoel ben ik vrij.

In de droom kwam een druppel melk uit jouw tepel maar waar was je en met wie?

De ogen van de zestienjarige zaterdagwerkster staan dromerig en ze zet haar voeten op de spijl van de stoel waar de andere zaterdagwerkster op zit, die nu haar elleboog laat steunen op een paar knieën.

Vijf putters doen zich tegoed aan de zaadjes uit een teunisbloemskelet en de duif inspecteert alvast haar nest, verborgen in de spar. Je houdt van het doelmatige van zo'n nest zoals je houdt van een sobere schuur in het veld, beschutting van vier muren en een dak.

In jouw tuin staat een aardewerken schaal waarin de merel een bad neemt, oranje snavel naar beneden, kopje omhoog, water langs de vleugels en achter zich omhoog gegooid, valt weer terug en overnieuw, tot twaalf keer toe, vliegensvlug, staat dan op de rand van de schaal, schudt zich uit en vliegt weg.

Hij tilt jou op; je drukt jezelf iets verder omhoog zodat jouw benen ter hoogte van zijn heupen zijn; dan ga je achterover hangen.

(je stapt uit de trein en je fietst naar huis, terwijl gisteren om deze tijd...)

Dag, je begroet de vochtige avondlucht als je uit de trein stapt en eenmaal op het fietspad buiten de stad zet je de dynamo af; nog bijna volle maan die zich soms als een witte vlek laat zien. Vochtige lucht heeft zich dun verdicht tot bewolking die op één plek witter is, nu geen maan meer maar er valt nog genoeg te onderscheiden, bomen wier takken loodrecht op de stam staan en die weer dunne zijtakjes hebben in hetzelfde vlak, elk jaar wacht je tot de lariksen uit zullen barsten, eerst in lichtgroene knopjes, dan in dunne buigzame borstel-tjes, dan meer lichtgroen, dan heldergroen en donkergroen in de zomer en nu aan het einde van de herfst een kaal lariksbos; dit jaar ken je hem en heb je hem takjes gestuurd met de eerste stekeltjes.

'Dag,' zeg je als hij jouw huis binnen stapt en bij iedereen is het ritueel verschillend, hem raak je niet aan; je houdt de handen op de rug en je laat jouw lippen over zijn gezicht gaan, beginnend bij zijn mond, over de wang, over de kin naar de zijkant van zijn hals en weer terug, over zijn jukbeen naar de ogen; hij houdt ze gesloten, dun vlies voor zijn ogen, uiteengevouwen vlies waardoor hij niets ziet, vlies tegen de binnenkant waarvan hij aankijkt en waarvan je de buitenkant aanraakt met jouw lippen. Lippen zijn zachter dan vingers, waarom heeft een mens lippen? Vingers dat kun je begrijpen. Hij kijkt, sluit zijn ogen weer, komt met zijn lippen in jouw hals, is ergens waar het geen voorkant meer is en nog geen zijkant, het uitbarsten plant zich voort in je lichaam en er is geen enkele haast.

Geen goed en slecht, geen teveel, geen te weinig, alleen de nachtlucht die je gezicht raakt, taxibusjes op de weg, zaterdagavond, de eik midden in het weiland is ook 's zomers zo dood als een pier, meest verzuurde gebied van Nederland, provinciale staten verkiezingen, weilanden ter beschikking gesteld voor CDA borden, STEM ZEKER en langzaam verdicht het donker, het spreidt zich uit als een deken.

Hoe hij ineens slaapt; je merkt hoe de spieren van zijn geslacht verslappen en je brengt je hoofd naar de holte van zijn heup, parkeert jouw hand zacht tegen zijn lid; in jouw oor klinkt het borrelen en gorgelen, ineens een trompetstoot daarbinnen, lucht die zich een weg baant misschien of een spier die zich ontspant; Je ligt tot de nek pijn doet, zacht kom je omhoog, hij slaapt verder als je het hoofd op zijn schouder legt, het is al schemer en jullie moeten nog eten en je moet nog van alles aan het eten doen en jullie zouden nog naar de

film gaan, over elkaar tuimelende geluiden van de kerkklok, vijf? zes? stromen de kerkgangers toe? het is stil buiten behalve de klanken die over de daken naar jou toe komen, werktuigelijk heeft hij een arm om je heen geslagen, lange inademing, korte uitademing, inademen, loslaten, omhooggaande toon en dan kort en laag, gesnurk tot hij z'n hoofd iets draait, schemer gaat over in donker en midden in het raam verschijnt Aldebaran.

In de stoplichten brandt het rode fietsje met het ouderwetse stuur en de grote wielen maar er komt niets aan en je steekt over, staande op de trappers. Je slingert de fiets heen en weer.

(op de valreep nog strenge vorst)

Het is de tijd van ijsbloemen op jouw slaapkamerraam. Het is de tijd dat de zon een rode bal is tot ver boven de horizon en vanaf ver boven de horizon, reiger in de sloot dood gevroren en opzij gevallen, ligt nu op het ijs, de ogen geopend, lange snavel, nee haar poten zijn niet vastgevroren in het ijs, ze had nog weg kunnen vliegen maar nu is ze dood.

Het gaat sneeuwen, eerst dunne poedersneeuw die in het licht van de tegemoetkomende koplampen als vitrage over het asfalt golft - gelijkmatige golven, wind hoe doe je dat? - dan meer sneeuw die de schapen ineens grauw kleurt en de reiger gedeeltelijk toedekt.

Een dode reiger misbruiken door over haar te schrijven is erg, het ware beter te knielen en te huilen vanwege deze dode, haar zwart grijze veren te strelen en haar platte gebogen hals, de veertjes op de plaats waar de vleugel aangehecht zit en die dezelfde okergele kleur hebben als haar snavel.

Iemand heeft haar van het ijs gehaald en in de berm gelegd, te kijk langs het fietspad, je stapt af en duwt haar naar de kant van de sloot, uit het zicht, afgesneden biezen houden haar tegen zodat ze niet wegglijdt.

Het blijft sneeuwen. De volgende dagen is een glooiing zichtbaar voor wie haar weet te liggen.

Dan bevriest de sneeuw, het witte krimpt en laat donkergrijze rondingen zien; neem haar dan ook op en leg haar daarginds in het bosje maar je durft niet, elke morgen in het donker ga je de vogel voorbij, wijde akkers aan weerszijden van het fietspad, omhullend duister en onmiskenbaar wordt jouw aandacht bij het begin van het fietspad getrokken door de reiger, luguber en vertrouwd; prozaïsche zaken bedenk je als: de reiger ligt alsof ze op wilde stijgen, waarheen is ze gevlogen met achterlaten van dit karkas of dat het maar een hoopje botten en veren is en verstijfd vlees.

Dan ligt de bevroren reiger weer in de berm, alsof ze zichzelf omhoog gewerkt heeft, alsof met het bevroren van de sneeuw een automatische beweging ontstaan is, waarschijnlijker is dat de boer dit weer gedaan heeft, haar klaargelegd heeft voor de kadaverauto die in dit gebied wekelijks de dode dieren komt halen, even heb je nog niet de moed maar dan stap je af en wikkelt de reiger in de jute zak die je dagen geleden al voor dit doel in de fietstas hebt gestopt. Je pakt de reiger op, het dier is te lang, hals en snavel steken uit in een gebogen lijn, ze kijkt onder jouw arm vandaan als je naar het bosje fietst. Je legt het lichaam van de reiger onder de populieren.